EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 07 14
COM(2021) 571 final

2021/0202 (COD)
SENSITIVE[*]
UNTIL ADOPTION

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo dėl apyvartinių taršos leidimų, perkeltinų į Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervą iki 2030 m., skaičiaus iš dalies keičiamas Sprendimas (ES) 2015/1814

{SWD(2021) 552 final}

[*] Distribution only on a 'Need to know' basis - Do not read or carry openly in public places. Must be stored securely and encrypted in storage and transmission. Destroy copies by shredding or secure deletion. Full handling instructions https://europa.eu/!db43PX

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Komunikatu dėl Europos žaliojo kurso[1] buvo nustatyta nauja ES augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti ES į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika. Juo dar kartą patvirtinamas Komisijos siekis padidinti savo klimato tikslus ir pasiekti, kad Europa iki 2050 m. taptų pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu. Be to, juo siekiama apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusių grėsmių ir poveikio. Atsižvelgiant į labai stiprų COVID-19 pandemijos poveikį Sąjungos piliečių sveikatai, gyvenimo bei darbo sąlygoms ir ekonominei gerovei, Europos žaliojo kurso būtinybė ir svarba dar labiau padidėjo.

Kova su klimato kaita yra neatidėliotinas uždavinys. Remiantis Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC) specialiojoje ataskaitoje pateiktais mokslinių tyrimų rezultatais, nulinį grynąjį išmetamą CO_2 kiekį visame pasaulyje reikia pasiekti maždaug 2050 m., o visų kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų neutralų poveikį klimatui – kuo greičiau vėlesniais šio amžiaus metais. Atsižvelgiant į šį neatidėliotiną uždavinį, būtina, kad ES paspartintų savo veiksmus ir pademonstruotų pasaulinę lyderystę, iki 2050 m. tapdama neutralaus poveikio klimatui visuomene. Šis tikslas nustatytas Komunikate „**Švari mūsų visų planeta.** Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“[2].

Remiantis Europos žaliojo kurso strategija ir išsamiu poveikio vertinimu, 2020 m. rugsėjo mėn. Komisijos komunikate „**Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis**“[3] (toliau – 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo planas) pasiūlyta padidinti ES užmojus ir pateikti išsamų planą siekiant padidinti Europos Sąjungos privalomą tikslą iki 2030 m. atsakingai sumažinti grynąjį išmetamą teršalų kiekį bent 55 %. 2030 m. užmojo padidinimas dabar padeda užtikrinti tikrumą politikos formuotojams ir investuotojams, kad ateinančiais metais priimtais sprendimais nebus susisaistyta su išmetamų teršalų kiekiais, neatitinkančiais ES tikslo iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. 2030 m. tikslas atitinka Paryžiaus susitarimo tikslą užtikrinti, kad pasaulio temperatūra didėtų gerokai mažiau nei 2 °C, ir toliau dėti pastangas, kad temperatūra nepadidėtų daugiau kaip 1,5 °C.

2020 m. gruodžio mėn. susitikimo metu Europos Vadovų Taryba patvirtino naują ES privalomą 2030 m. tikslą[4]. Ji taip pat paragino Komisiją „*įvertinti, kaip visi ekonomikos sektoriai gali geriausiai padėti siekti 2030 m. tikslo, ir pateikti būtinus pasiūlymus, kartu nuodugniai išnagrinėjant poveikį aplinkai ir ekonominį bei socialinį poveikį valstybių narių lygmeniu, atsižvelgiant į nacionalinius energetikos bei klimato srities veiksmų planus ir peržiūrint esamas lankstumo galimybes*“.

---

1 COM(2019) 640 *final*.
2 COM(2018) 773 *final*.
3 COM(2020) 562 *final*.
4 Europos Vadovų Tarybos išvados, 2020 m. gruodžio 10–11 d., EUCO 22/20 CO EUR 17 CONCL 8.

Šiuo tikslu **Europos klimato teisės akte**[5], dėl kurio susitarė teisės aktų leidėjai, ES neutralaus poveikio klimatui tikslas taps teisiškai privalomas ir 2030 m. siekis bus padidintas nustatant tikslą, kad iki 2030 m. grynasis išmetamas kiekis būtų sumažintas bent 55 %, palyginti su 1990 m.

Kad būtų laikomasi Europos klimato teisės akte pasiūlytos krypties ir iki 2030 m. pasiektas šis padidintas užmojo lygis, Komisija peržiūrėjo galiojančius klimato srities ir energetikos teisės aktus, pagal kuriuos tikimasi išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti tik 40 % iki 2030 m. ir 60 % iki 2050 m. Šis pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą (angl. *Fit for 55*) priemonių rinkinys, apie kurį paskelbta 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plane, yra pats išsamiausias naujo plataus užmojo 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo elementas, prie kurio prisidėti turės visi ekonomikos sektoriai ir politikos kryptys.

Įgyvendindama šį priemonių rinkinį Komisija turi padidinti ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLPS) aplinkosauginį indėlį iš dalies pakeisdama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB[6] (ES ATLPS direktyva) taip, kad tai atitiktų bendrą tikslą. Be to, reikia neregėto masto trumpalaikių investicijų siekiant įveikti neigiamą COVID-19 krizės poveikį darbo vietoms, pajamoms ir įmonėms, be kita ko, sektoriuose, kuriems taikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS).

Siekiant panaikinti struktūrinį leidimų pasiūlos ir paklausos disbalansą rinkoje ir padidinti ES ATLPS atsparumą dideliems sukrėtimams, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (ES) 2015/1814[7] (RSR sprendimas) 2018 m. buvo sukurtas rinkos stabilumo rezervas (RSR). RSR veikia nuo 2019 m.

Rezervas veikia skatinant koreguoti metinį aukcionams skirtų apyvartinių taršos leidimų skaičių. Siekiant išlaikyti kuo didesnį nuspėjamumą, Sprendimu (ES) 2015/1814 (RSR sprendimas) buvo nustatytos aiškios apyvartinių taršos leidimų perkėlimo į rezervą ir iš jo taisyklės.

Šios taisyklės buvo iš dalies pakeistos Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410[8]. Pagal Direktyvą (ES) 2018/410, iki 2023 m. perkeliama dalis (į rezervą perkeliama bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus procentinė dalis)

---

5 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

6 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

7 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo bei kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB (OL L 264, 2015 10 9, p. 1–5).

8 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) Nr. 2015/1814 (OL L 76, 2018 3 19, p. 3–27).

padvigubinama nuo 12 % iki 24 %, o minimalus į rezervą perkeltinas skaičius – nuo 100 iki 200 mln. apyvartinių taršos leidimų.

Reikėtų pažymėti, kad minimalus į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius netiesiogiai lemia minimalų bendrą apyvartoje esančių ATL skaičių, kuris yra būtinas siekiant perkelti apyvartinius taršos leidimus į rezervą (t. y. viršutinė rezervo ribinė vertė). Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius turi būti bent 833 mln., kad į rezervą perkeliant 12 % to skaičiaus perkeliamas skaičius sudarytų bent 100 mln. apyvartinių taršos leidimų. Šis minimalus skaičius buvo padvigubintas kartu padvigubinant perkeliamą procentinę dalį, kad viršutinė rezervo ribinė vertė išliktų ta pati (24 % nuo 833 yra 200).

ES ATLPS pakeitimai siekiant padidinti 2030 m. tikslą, taip pat išorės veiksnių, tokių kaip COVID-19 ar nacionalinės priemonės, pavyzdžiui, laipsniškas anglių atsisakymas, poveikis reiškia, kad pagrindinės RSR taisyklės turi išlikti tinkamos, kad būtų galima toliau mažinti struktūrinį pasiūlos ir paklausos disbalansą visą dešimtmetį. Be to, pagal RSR sprendimo 3 straipsnį Komisijai pavedama per trejus metus nuo RSR veikimo pradžios dienos jį peržiūrėti, remiantis tinkamo Europos anglies dioksido rinkos veikimo analize. Atliekant peržiūrą ypatingą dėmesį reikia skirti pagrindiniams RSR skaitiniams parametrams bei nebegaliojimo taisyklei[9] ir įvertinti rezervo poveikį augimui, darbo vietoms, Sąjungos pramonės konkurencingumui ir anglies dioksido nutekėjimo rizikai.

Iš poveikio vertinime peržiūros metu atliktos analizės matyti, kad RSR reikėtų pritaikyti prie naujų politikos bei rinkos sąlygų ir sukrėtimų. Joje taip pat nustatyta, kad RSR turėtų apimti pasiūlą ir paklausą aviacijos sektoriuje. Dar vienas analizėje nustatytas aspektas buvo tai, kad perkeliamai daliai, tikėtina, pasireiškia ribinės vertės poveikis, kurį reikėtų koreguoti[10].

Šių elementų peržiūrą reikėtų atlikti kartu atsižvelgiant į ES ATLPS užmojo didinimo poveikį rinkos stabilumui. Todėl ji atliekama teikiant pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria, siekiant sustiprinti ES ATLPS, iš dalies keičiama ES ATLPS direktyva ir RSR sprendimas[11].

Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 5 dalį po 2023 m. perkeliama dalis vėl taps 12 %. Jeigu RSR parametrai nebus tinkamai ir laiku koreguojami, perteklius gali padidėti ir tapti žalingas. Taigi tolesnis dabartinių RSR parametrų taikymas, kaip nustatyta Direktyvoje (ES) 2018/410 (24 % perkeliama dalis ir minimalus į rezervą perkeltinas skaičius – 200 mln. apyvartinių

---

9 Nebegaliojimo taisyklė nustatyta RSR sprendimo 1 straipsnio 5a dalyje. Pagal ją nuo 2023 m. rezerve esantys apyvartiniai taršos leidimai, kurių kiekis viršija ankstesniais metais aukcione parduotų visų apyvartinių taršos leidimų skaičių, nebegalios.

10 Ribinės vertės poveikio pavyzdys: jeigu bendras apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius yra 834 mln. apyvartinių taršos leidimų, šiek tiek didesnis nei viršutinė 833 mln. Riba, pagal RSR taisykles į RSR perkeliama 24 % bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus. Tačiau, jeigu bendras apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius yra šiek tiek mažesnis nei ribinė vertė, t. y. 832 mln. apyvartinių taršos leidimų, į RSR neperkeliama nieko.

11 ... m. ... ... d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2021/…, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, ir Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo (OL L […], […], p. […]).

taršos leidimų), turėtų būti patvirtintas atskirai nuo bendrosios ES ATLPS, kaip pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio dalies, peržiūros, kad būtų užtikrintas rinkos nuspėjamumas.

Todėl RSR sprendimą reikėtų iš dalies pakeisti įtraukiant šį esminį pakeitimą, kad ES ATLPS ir toliau gerai veiktų ir išliktų ambicinga.

- **Suderinamumas su galiojančiomis politikos nuostatomis**

RSR yra ES ATLPS sukurta rinkos stabilumo priemonė. Taigi RSR suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis užtikrinamas suderinant ES ATLPS su kitomis Sąjungos politikos sritimis. Kadangi šis pasiūlymas susijęs tik su RSR struktūros pakeitimais, jis nedaro tiesioginio poveikio kitoms Sąjungos politikos sritims.

Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis užtikrinamas ES ATLPS poveikio vertinimą ir RSR peržiūrą suderinant su likusia pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą klimato ir energetikos priemonių rinkinio dalimi: visų pirma su ESR susijusiais poveikio vertinimais; Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF) reglamentu; automobilių ir furgonų išmetamo CO_2 išmetimo normomis; Atsinaujinančių išteklių energijos direktyva (RED II); Energijos vartojimo efektyvumo direktyva (EED); vėlesniame etape – Pastatų energinio naudingumo direktyva. Rinkos stabilumo rezerve atsižvelgiama į paklausos pokyčius dėl tokių papildomų politikos sričių.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- Teisinis pagrindas

Teisinis šio pasiūlymo pagrindas yra SESV 192 straipsnis. Pagal SESV 191 straipsnį ir 192 straipsnio 1 dalį Europos Sąjunga padeda siekti, be kita ko, šių tikslų: išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę; remti tarptautinio lygio priemones, skirtas regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti, visų pirma kovai su klimato kaita.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

ES turi teisę veikti dėl to, kad ES ATLPS yra visos Sąjungos mastu suderinta sistema. ES ATLPS direktyva yra 2003 m. priimta galiojanti ES politikos priemonė.

Klimato kaita yra tarpvalstybinio masto problema, tad ir tarptautiniais, ir ES veiksmais galima veiksmingai papildyti ir sustiprinti regioninius, nacionalinius ir vietos veiksmus. ES tikslo iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį padidinimas paveiks daugelį ES ekonomikos sektorių, todėl koordinuojami veiksmai ES lygmeniu yra būtini ir imantis šių veiksmų atsiranda daug didesnė galimybė įgyvendinti reikiamą pertvarką, nes tai stiprus ekonomiškai efektyvius pokyčius ir didėjančią konvergenciją skatinantis veiksnys.

Taigi ES ATLPS direktyvos tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti pavieniui, todėl dėl direktyvos taikymo masto ir poveikio tų tikslų geriau siekti Sąjungos lygmeniu. Atitinkamai, kadangi RSR yra ES ATLPS sukurta rinkos stabilumo priemonė, jo tikslo taip pat negalima pakankamai pasiekti valstybėms narėms imantis vienašalių veiksmų. Tai 2015 m. priimta

galiojanti ES politikos priemonė. Vadovaujantis SESV 5 straipsnyje nustatytu subsidiarumo principu, pasiūlymo, kuriuo iš dalies keičiama ši priemonė, tikslus galima pasiekti tik ES lygmens Komisijos pasiūlymu.

- **Proporcingumas**

Kaip išdėstyta poveikio vertinimo 7 skirsnyje, pasiūlymas atitinka proporcingumo principą, nes juo nesiekiama daugiau negu būtina, kad būtų ekonomiškai efektyviai ir kartu užtikrinant tinkamą vidaus rinkos veikimą įgyvendintas ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo sumažinimo iki 2030 m. tikslas.

- **Priemonės pasirinkimas**

Sprendimui, kuriuo sukuriamas RSR, iš dalies pakeisti tinkama priemonė yra sprendimas.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Dėl šių pasiūlymų nebuvo atliktas *ex post* vertinimas ar tinkamumo patikrinimas, nes galiojančių teisės aktų įgyvendinimas tebėra ankstyvuose etapuose, ir duomenų atitinkamai nėra daug.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Surengus bendrąją konsultaciją dėl ES ATLPS peržiūros buvo surinktos suinteresuotųjų subjektų nuomonės dėl RSR peržiūros.

Iš pradžių Komisija paprašė grįžtamosios informacijos apie įžanginį poveikio vertinimą atkreipdama dėmesį į pirminius peržiūros pamąstymus ir politikos galimybes. Įžanginio poveikio vertinimo metu atsiliepimus buvo galima teikti nuo 2020 m. spalio 29 d. iki 2020 m. lapkričio 26 d. ir buvo gauta apie 250 atsiliepimų[12]. Po to Komisija internetu organizavo viešą konsultaciją su klausimynu. Ji truko 12 savaičių nuo 2020 m. lapkričio 13 d. iki 2021 m. vasario 5 d., gauta beveik 500 atsakymų[13]. Komisija taip pat pavedė rangovui „Vivid Economics“ organizuoti du RSR peržiūrai skirtų praktinių seminarų su ekspertais[14].

RSR plačiai remia įvairios suinteresuotųjų subjektų grupės, bet nesutariama dėl būtinų jo parametrų pakeitimų, visų pirma ribinių verčių ir perkeliamos dalies. Pilietinė visuomenė palyginti aktyviau pritarė RSR parametrų sustiprinimui nei privatusis sektorius. Pasiūlymu ir toliau po 2023 m. iki ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos IV etapo pabaigos 2030 m. perkelti į rezervą 24 % dalį ir mažiausiai 200 mln. apyvartinių taršos leidimų užtikrinama tinkama pusiausvyra, atsižvelgiant ir į tai, kad RSR su savo dabartiniais parametrais anksčiau buvo veiksmingas.

---

12 Rezultatai paskelbti šioje svetainėje: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12660-Updating-the-EU-Emissions-Trading-System.

13 Rezultatai paskelbti šioje svetainėje: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12660-Updating-the-EU-Emissions-Trading-System/public-consultation.

14 https://ec.europa.eu/clima/events/expert-workshop-market-stability-reserve_en, https://ec.europa.eu/clima/events/2nd-expert-workshop-market-stability-reserve_en.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Šis pasiūlymas grindžiamas įrodymais, surinktais atliekant poveikio vertinimą[15], pridedamą prie 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano. Jame panaudojami atnaujinti ES baziniai scenarijai[16], į kuriuos įtrauktas COVID-19 poveikis, ir atnaujinti politikos scenarijai, pagrįsti 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo planui parengtais scenarijais.

Be to, Komisija remiasi didėjančiu tarpusavio vertintojų įvertintų ES ATLPS empirinių tyrimų duomenų rinkiniu ir naudoja kelias paramos sutartis. Pagal vieną iš paramos sutarčių „Vivid Economics“ atliko tyrimą, kad padėtų Komisijai peržiūrėti RSR[17]. Atlikdama tyrimą „Vivid Economics“ surengė du praktinius seminarus su ekspertais, kuriuose dalyvavo analitikai, rinkos ekspertai ir suinteresuotieji subjektai. Šis tyrimas padėjo po 2023 m. išlaikyti dabartinę perkeliamą dalį.

- **Poveikio vertinimas**

Kartu su pasiūlymu pateikiamas poveikio vertinimas, grindžiamas 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano poveikio vertinimo išvadomis[18]. Jis grindžiamas integruotais modeliavimo scenarijais, kuriuose atsispindi įvairių politikos priemonių sąveika ekonominės veiklos vykdytojų atžvilgiu, siekiant užtikrinti papildomumą, nuoseklumą ir veiksmingumą siekiant 2030 m. ir 2050 m. klimato tikslų. Santrauka ir Reglamentavimo patikros valdybos teigiama nuomonė bus paskelbtos viešai. Kalbant apie šį pasiūlymą, iš poveikio vertinimo matyti, kad siekiant išlaikyti gerą ES ATLPS veikimą nereikėtų leisti, kad po 2023 m. perkeliama dalis vėl būtų 12 %, ir reikėtų išlaikyti 24 %, kol nebus atlikta visapusiška pusiausvyra.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Dėl šio pasiūlymo Komisijai jį įgyvendinant įmonėms nesusidarys tiesioginės administracinės naštos.

Laikantis Komisijos geresnio reglamentavimo įsipareigojimo, pasiūlymas buvo rengiamas atvirai, visiškai skaidriai ir nuolat bendraujant su suinteresuotosiomis šalimis, įsiklausant į išorės subjektų nuomones ir atsižvelgiant į nepriklausomų ekspertų analizę, siekiant, kad jis būtų tinkamai subalansuotas (taip pat žr. skirsnį apie tiriamųjų duomenų rinkimą ir naudojimą).

- **Pagrindinės teisės**

Pasiūlyme gerbiamos pagrindinės laisvės ir ypač laikomasi tų principų, kurie nustatyti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje[19]. Juo visų pirma prisidedama prie tikslo

---

15 Visų pirma „Vivid Economics“ (2021). CLIMA GD parengta ataskaita „ES ATLPS rinkos stabilumo rezervo peržiūra“.

16 Modeliavimu pagrįstos energetikos, transporto ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio tendencijų iki 2050 m. prognozės, grindžiamos darniu prielaidų rinkiniu visoje ES, valstybėse narėse ir ES politikos srityse, atsižvelgiant į valstybių narių ypatumus ir remiantis konsultacijomis su valstybių narių ekspertais.

17 „Vivid Economics“ (2021). CLIMA GD parengta ataskaita „ES ATLPS rinkos stabilumo rezervo peržiūra“.

18 SWD(2020) 176.

19 OL C 326, 2012 10 26, p. 391.

užtikrinti aukšto lygio aplinkos apsaugą pagal tvaraus vystymosi principą, kaip nustatyta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos[20] 37 straipsnyje.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

ES ATLPS įneša daug lėšų į valstybių narių biudžetus. Didžiąją dalį aukcionų pajamų kaupia valstybės narės. Visų pirma dėl šios sąsajos pasiūlymas daro poveikį nacionaliniams biudžetams ir administracijoms. Jeigu bus išlaikyta dabartinė į RSR perkeliama dalis, valstybių narių aukcionų mastai sumažės. Tačiau, tikimasi, kad tai atsvers poveikis mažesnio apyvartinių taršos leidimų pertekliaus rinkoje kainai dėl didesnio ES ATLPS užmojo ir siūlomas ES ATLPS direktyvos taikymo srities išplėtimas, į ją įtraukiant jūrų transportą, kelių transportą ir pastatus. Komisija pristatys ES biudžeto sistemos pakeitimus netrukus kartu su nuosavų išteklių dokumentų rinkiniu, įskaitant pasiūlymą iš dalies pakeisti daugiametę finansinę programą.

Su IT kūrimu ir pirkimu susiję sprendimai bus priimami remiantis 2020 m. rugsėjo 10 d. komunikatu dėl gairių dėl informacinių technologijų ir kibernetinio saugumo finansavimo[21].

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Komisija ir toliau stebės ir vertins ES ATLPS veikimą, įskaitant RSR, savo metinėje anglies dioksido rinkos padėties ataskaitoje, kaip numatyta ES ATLPS direktyvos 10 straipsnio 5 dalyje. Iniciatyva grindžiama procesu, kurio pagrindas – integruoti nacionaliniai energetikos ir klimato srities veiksmų planai ir patikima išmetamo ŠESD kiekio duomenų ir kitos informacijos apie klimatą, nurodytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/1999[22], skaidrumo užtikrinimo sistema. Atlikdama reguliarų pažangos vertinimą Komisija naudosis, *inter alia*, valstybių narių pagal Valdymo reglamentą pateikta ir į ataskaitas įtraukta informacija. Tokia informacija apima informaciją apie išmetamą ŠESD kiekį, politiką ir priemones, projekcijas ir prisitaikymo veiksmus. Be to, šia informacija Komisija naudosis atlikdama aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą ir vykdydama aplinkosaugos veiksmų programų stebėseną.

Be to, ES ATLPS direktyvos taikymo pažangos vertinimas reglamentuojamas ES ATLPS direktyvos 21 straipsnyje, pagal kurį valstybės narės turi Komisijai teikti metinę ataskaitą ypatingą dėmesį skirdamos, be kita ko, tokiems klausimams, kaip apyvartinių taršos leidimų paskirstymas, registro tvarkymas, stebėsenos ir ataskaitų teikimo priemonių taikymas, tikrinimas bei akreditavimas ir su reikalavimų laikymusi susiję klausimai.

---

[20] OL C 326, 2012 10 26, p. 391.

[21] C(2020) 6126.

[22] 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1–77).

Be to, pagal RSR sprendimo 3 straipsnį, po šios pirmosios peržiūros Komisija turi reguliariai peržiūrėti RSR.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Pagal galiojantį RSR sprendimą, 24 % į RSR perkeliama dalis ir minimalus į rezervą perkeltinas 200 mln. apyvartinių taršos leidimų skaičius 2023 m. baigs galioti. Nuo 2024 m. perkeliama dalis bus 12 %. Iš poveikio vertinimo matyti, kad 12 % perkeliamos dalies nepakaks užtikrinti, kad RSR tikslai, susiję su pertekliaus mažinimu ir rinkos atsparumo užtikrinimu, vis tiek būtų įgyvendinti. Šio pasiūlymo tikslas – užtikrinti, kad dabartiniai RSR parametrai (24 % perkeliama dalis ir minimalus į rezervą perkeltinas 200 mln. apyvartinių taršos leidimų skaičius) liktų galioti ir po 2023 m., iki ES ATLPS IV etapo pabaigos, t. y. iki 2030 m. gruodžio 31 d., ir taip būtų užtikrintas rinkos nuspėjamumas. Po 2030 m. į RSR perkeliama dalis vėl būtų 12 %.

2021/0202 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo dėl apyvartinių taršos leidimų, perkeltinų į Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervą iki 2030 m., skaičiaus iš dalies keičiamas Sprendimas (ES) 2015/1814

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę[1],

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę[2],

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) 2015 m. gruodžio mėn. pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (UNFCCC) priimtas Paryžiaus susitarimas įsigaliojo 2016 m. lapkričio mėn. (toliau – Paryžiaus susitarimas)[3]. Paryžiaus susitarimo šalys susitarė užtikrinti, kad vidutinės pasaulio temperatūros padidėjimas būtų gerokai mažesnis nei 2 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, ir toliau dėti pastangas, kad jis neviršytų 1,5 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu;

(2) spręsti su klimatu ir aplinka susijusias problemas ir pasiekti Paryžiaus susitarimo tikslus – pagrindiniai uždaviniai, išdėstyti 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos priimtame komunikate „Europos žaliasis kursas“[4];

(3) Europos žaliasis kursas apima išsamų viena kitą papildančių priemonių ir iniciatyvų rinkinį, kuriuo siekiama iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui ES ir nustatoma nauja augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti Sąjungą į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurios augimas atsietas nuo išteklių naudojimo. Juo taip pat siekiama apsaugoti, tausoti ir didinti Sąjungos gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio. Tuo pačiu metu ši pertvarka skirtingai veikia moteris ir vyrus ir daro ypatingą poveikį kai kurioms nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir rasinių ar etninių mažumų atstovams. Todėl turi būti užtikrinta, kad pertvarka būtų teisinga ir įtrauki, nė vieno nepaliekant nuošalyje;

---

1 OL C , , p. .
2 OL C , , p. .
3 Paryžiaus susitarimas (OL L 282, 2016 10 19, p. 4).
4 COM(2019) 640 *final*.

(4) atsižvelgiant į labai stiprų COVID-19 pandemijos poveikį Sąjungos piliečių sveikatai, gyvenimo bei darbo sąlygoms ir ekonominei gerovei, Europos žaliojo kurso būtinybė ir svarba dar labiau padidėjo ir tai parodė, jog mūsų visuomenė ir mūsų ekonomika turi tapti atsparesnės išorės sukrėtimams ir turi būti imamasi ankstyvų veiksmų siekiant užkirsti jiems kelią ar juos sumažinti. Europos piliečiai ir toliau pareiškia griežtas nuomones, kad tai, visų pirma, pasakytina apie klimato kaitą[5];

(5) Sąjunga įsipareigojo iki 2030 m. sumažinti visos Sąjungos ekonomikos išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiais, 2020 m. gruodžio 17 d. UNFCCC sekretoriatui pateikusi atnaujintus nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus[6];

(6) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1119[7] Sąjunga savo teisėje įtvirtino tikslą iki 2050 m. pasiekti visos ekonomikos poveikio klimatui neutralumą. Tame reglamente taip pat nustatytas privalomas Sąjungos įsipareigojimas iki 2030 m. grynąjį išmetamą ŠESD kiekį (išmetamą kiekį, likusį atėmus absorbentais pašalintą kiekį) Sąjungos viduje sumažinti bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiu;

(7) visi ekonomikos sektoriai turi prisidėti prie to, kad tų išmetamų teršalų kiekis būtų sumažintas. Todėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB[8] nustatytos ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLPS) užmojį reikėtų pritaikyti atsižvelgiant į įsipareigojimą iki 2030 m. sumažinti visos ekonomikos išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį;

(8) siekiant pašalinti rinkoje stebimą apyvartinių taršos leidimų pasiūlos ir paklausos struktūrinį disbalansą, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (ES) 2015/1814[9] 2018 m. buvo sukurtas ir 2019 m. pradėjo veikti rinkos stabilumo rezervas (toliau – rezervas);

(9) rezervas veikia metinio parduoti aukcionuose skirtų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus koregavimo principu. Siekiant išlaikyti kuo didesnį nuspėjamumą, Sprendimu (ES) 2015/1814 buvo nustatytos aiškios apyvartinių taršos leidimų perkėlimo į rezervą ir iš jo taisyklės;

(10) kai apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius viršija nustatytą viršutinę ribinę vertę, apyvartinių taršos leidimų skaičius, atitinkantis tam tikrą šių apyvartinių taršos leidimų procentinę dalį, išskaičiuojamas iš aukcionuose parduotinų ir į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus. Be to, atitinkamas apyvartinių taršos leidimų skaičius perkeliamas iš rezervo valstybėms narėms ir pridedamas prie aukcionuose parduotinų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus, jeigu visas apyvartoje

---

5 Specialusis „Eurobarometro“ tyrimas Nr. 513 dėl klimato kaitos, 2021 m. (https://ec.europa.eu/clima/citizens/support_en).

6 https://www4.unfccc.int/sites/ndcstaging/PublishedDocuments/European %20Union %20First/EU_NDC_Submission_December %202020.pdf.

7 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

8 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

9 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo bei kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB (OL L 264, 2015 10 9, p. 1).

esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius tampa mažesnis nei nustatyta apatinė ribinė vertė;

(11) Sprendimas (ES) 2015/1814 buvo iš dalies pakeistas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410[10]: iki 2023 m. gruodžio 31 d. procentinė dalis, pagal kurią nustatomas kiekvienais metais į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, buvo padvigubinta nuo 12 % iki 24 %;

(12) pagal Sprendimą (ES) 2015/1814, per trejus metus nuo rezervo veikimo pradžios dienos Komisija, remdamasi tinkamo Europos anglies dioksido rinkos veikimo analize, turi atlikti pirmąją jo peržiūrą ir prireikus pateikti pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai;

(13) atliekant peržiūrą visų pirma apsvarstytas procentinis dydis, pagal kurį nustatomas į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, taip pat ribos, taikomos bendram apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiui, skaitinė vertė bei apyvartinių taršos leidimų, planuojamų paimti iš rezervo, skaičius;

(14) iš peržiūrint rezervą atliktos analizės ir tikėtinų pokyčių, susijusių su anglies dioksido rinka, matyti, kad 12 % bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų dalis, perkeltina į rezervą kiekvienais metais po 2023 m., nėra pakankama, kad būtų išvengta smarkaus apyvartinių taršos leidimų pertekliaus padidėjimo ES ATLPS. Taigi po 2023 m. procentinis dydis turėtų ir toliau būti 24 %, o minimalus į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius taip pat turėtų ir toliau būti 200 mln.;

(15) jeigu po 2023 m. bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus dalis, kasmet perkeltina į rezervą, vėl taps 12 %, dėl galimo žalingo apyvartinių taršos leidimų pertekliaus ES ATLPS gali sutrikti rinkos stabilumas. Be to, 24 % dalis po 2023 m. turėtų būti nustatoma atskirai nuo Direktyvos 2003/87/EB ir Sprendimo (ES) 2015/1814 bendros peržiūros, kad būtų užtikrintas rinkos nuspėjamumas ir sustiprinta ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, laikantis didesnio Sąjungos 2030 m. užmojo klimato srityje;

(16) todėl Sprendimas (ES) 2015/1814 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sprendimo (ES) 2015/1814 pakeitimai

Sprendimo (ES) 2015/1814 1 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos paskutinis sakinys pakeičiamas taip:

„Nukrypstant nuo pirmo ir antro sakinių, iki 2030 m. gruodžio 31 d. tuose sakiniuose nurodytos procentinės dalys ir 100 mln. apyvartinių taršos leidimų padvigubinami.“.

[10] 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) Nr. 2015/1814 (OL L 76, 2018 3 19, p. 3).

2 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkas	*Pirmininkas*